

быть принято при новом рассмотрении дела (ч. 3 ст. 412.12 УПК РФ). Не может этого делать и апелляционный суд при отмене приговора и передаче уголовного дела на новое судебное разбирательство либо при возвращении дела прокурору (ч. 4 ст. 389.19 УПК РФ).

Таким образом, в своём закономерном развитии внутреннее убеждение проходит конкретные этапы: от первоначальной проблемной ситуации до следственной и судебной версии, а затем окончательно формируется на основе достоверных знаний и находит своё выражение в принятых уголовно-процессуальных актах. «Достоверность знания – это убежденность в его истинности, утверждение, а не предположение» [8, с. 203]. Именно внутреннее убеждение выступает той категорией, руководствуясь которой, субъект познания в каждом конкретном случае определяет численно не измеряемый момент перехода от вероятного знания к знанию достоверному (носящему истинный характер и логически обоснованному). Только через своё убеждение правоприменитель может осознать содержание своего знания как истинное и принимать на его основе соответствующее властное решение.

Список литературы:

1. Строгович М. С. Избранные труды: в 3-х т. Т. 3: Теория судебных доказательств. – М., 1991.
2. Философский словарь / под ред. М. М. Розенталя, П. Ф. Юдина. – М., 1963. – С. 449.
3. Ларин А. М. От следственной версии к истине. – М., 1979.
4. Еникеев М. И. Основы общей и юридической психологии: учебник для вузов. – М., 1996.
5. Яцишина О. В. Внутреннее убеждение как основание свободы оценки доказательств в российском уголовном процессе. – Челябинск, 2006.
6. Бозров В. М. Современные проблемы российского правосудия по уголовным делам в деятельности военных судов (вопросы теории и практики). – Екатеринбург, 1999.
7. Ковтун Н. Н. Судебный контроль в уголовном судопроизводстве России. – Нижний Новгород, 2002.
8. Белкин Р. С., Винберг А. И. Криминалистика и доказывание (методологические проблемы). – М., 1969.

*Куцепал С. В.,
завідувач кафедри гуманітарних та соціально-економічних
навчальних дисциплін ПЮІ НУ «ЮАУ імені Ярослава Мудрого»,
доктор філософських наук, професор,
м. Полтава*

Аргументація та діалог як засоби моделювання соціальної комунікації

Для філософії ХХІ століття характерний неабиякий інтерес до комунікації та її ролі у функціонуванні соціуму, що обумовлено так званим «вибухом комунікації», який характеризується зміною місця та ролі комунікативних технологій у різноманітних соціальних сферах, домінуванням процесів управління над процесами виробництва, перетворенням «суспільства виробництва» на «суспільство споживання», домінантою якого стає комунікація як у сфері суспільної практики, так і у сфері вільного часу.

В інтелектуальному бестселері М. Мак-Люена «Галактика Гутенберга» автор зазначає, що в епоху електроніки, яка змінила епохи книгодрукування і механіки, що існували близько п'яти століть, людство стикається з новими формами і структурами людської взаємозалежності і людського самовираження, які є «мовленневими», «кусними» за своїм характером навіть там, де відсутній словарний компонент. Діяльність кожного члена соціуму певною мірою зводиться до вироблення дискурсивних практик, які він застосовує, щоб бути зрозумілим у колі своєї суспільної взаємодії. Людина безпосередньо живе у світі слів та їхніх значень, її дії та вчинки обумовлюються мотивами, що оформлені у певні мовні конструкції, а ідеали та правила, якими керується людина, також виражаються у мові. Комунікація проявляється у різних площинах – конфліктній або консенсусній, хоча може мати нейтральний характер, але зазвичай кожне окреме висловлювання учасників комунікативного акту призводить до виникнення або до зміни певного стану комунікативної системи.

Всюдисущність інформації у сучасному суспільстві – це його атрибутивна ознака, повідомлення постають евристичними аналізаторами суспільних ситуацій та процесів, заповнюють собою інформаційні лакуни, задовольняють інформаційні потреби усіх суспільних верств, формують домінуючі наративи. Саме тому сучасний стан суспільства визначається як інформаційне, наслідком чого є переконання в тому, що подальша еволюція сфери життя має визначатися і направлятися виключно силою розуму.

Однією з головних процедур обґрунтування раціональності переконань є аргументація, що зазвичай має логічну природу, оскільки саме логічними засобами здійснюється відношення наших думок до дійсності, вони класифікуються як істинні або хибні. Якщо аргументація побудована правильно, то ми отримуємо нові данні, нові знання, які дозволяють будувати та оцінювати аргументи, що з'являються по ходу взаємодії без попереднього планування і змагаються між собою. Процес аргументації може здійснюватися у формі монологу, коли одна людина наводить аргументи, а інші слухають їх, проте найбільш вдало аргументація відбувається у формі діалогу, спільного пошуку істини у процесі бесіди, полеміки, дискусії, адже і само слово «діалог» у перекладі з грецької мови означає «вести бесіду, дискутувати».

Особливого значення діалогова модель комунікації набуває у ситуаціях, коли ми маємо справу з тимчасовими аргументами і не можемо заздалегідь передбачити контраргументи для них. У цьому випадку діалог допомагає визначити коректність та вагомість аргументів, реконструювати їхню послідовність, проаналізувати відношення між висновками, тобто надає додаткові можливості для моделювання динамічного аспекту соціальної комунікації та вироблення оптимальних стратегій поведінки індивідів в умовах зростання інтенсивності соціальних змін. Нові аргументи можуть зробити явними ті факти та обставини, які або випадково, або навмисно пропущені чи замовчуються, врахування їх призведе до перегляду умов соціальних дій та вплине на наслідки соціальної взаємодії.